Цана асобнага нумару 20 гр. | Przesyłka opłacona ryczałtem
№. 14. | Вільня, Серада, 28 Красавіка 1926 г. | Год II.

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Полацкая вул. 4. — (Wilno, ulica Połocka 4).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 6 гадзіны апрача сьвята.
Газэта выходзіць разъу тыдзень.
Падпіска на адзін месяц 1 зл., на 3 мес.—2 зл., на 6 мес.—4 зл., на год—8 зл.
Перамена адрэсу 30 гр.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.

Праваслаўным Беларусам жадаем ВЯСЁЛАГА ВЯЛІКАДНЯ!

Дзе выхад?

Цяжкасьць сучаснага палажэньня Польшчы адчуваецца ўсюды. Даволі хоць крыху ўважна наставіць вуха, каб усюды пачуць безканчатныя нараканьні на цяжкасьць жыцьця. І нічога дзіўнага. Гаспадарка і фінансавае жыцьцё Польшчы замест папраўляцца, штораз то нагаршаюцца. Фабрыкі становяцца, розныя прадпрыемствы банкрутуюць, агульная дзяржаўная гаспадарка замірае, лік безработных зьвялічваецца, злоты ўсьцяж хістаецца і падае. Пры гэткім палажэньні нічога так-жа дзіўнага, што на вуліцах большых прамысловых гарадоў даволі часта паяўляюцца маніфэстацыі безработных, а на'т і забурэньні, як у Калішы, Стрыі, Варшаве, Лодзі і г. д.

Гэта ў горадзе. А што дзеіцца на сяле, дык страшна і гаварыць. Горад лепш умее сябе бараніць, гарадзкія рабочыя зарганізаваны, безработныя хоць нямнога, але атрымліваюць запамогі, польскі ўрад пры дапамозе польскіх сацыялістаў вядзе палітыку процісялянскую на карысьць места. А сяло наша пакінута само-сабе, неарганізаванае і бадай праз усіх ашуканае. Сярэдні гаспадар сяньня толькі з бядой пражывае. Аб палепшаньні сваей гаспадаркі, аб апчаднасьцях і мовы няма. А ўжо беззямельнікі і малазямельнікі дык проста прыміраюць з голаду. Веліч падаткаў, таніна сялянскага прадукту, а даражыня мястовага, безрабоцьце, спадак злотага—вось тыя красачкі, якія буйна парасьлі жыцьцё селяніна.

Каб зьвярнуць агульнае жыцьцё на лепшы шлях, здаецца, ніхто ня мае сіл. Да гэтага палепшаньня ў першую пару пакліканы ўрад. Урад, праўда, зразумеў, што першым спосабам аблягчэньня цяжкага палажэньня, гэта ёсьць агранічэньне дзяржаўных выдаткаў да такой меры, да якой дзяржава можа плаціць. Але гэтая раўнавага буджэту павялічвае армію безработных, бо пакідае без працы чыноўнікаў. Даць-жа працу ўрад бязсільны, бо яму грошай нестае і так, а і тое, што ёсьць усьцяж паніжаецца. А капіталісты перанятыя, як звычайна, прагавітасьцяй на грошы, ды-й бачачы няпэўнасьць палажэньня, замест укладаць свае капіталы ў якія фабрыкі і прадпрыемствы, каб даць краю танны рынак і працу безработным, укладаюць свае капіталы ў заграмічных банках.

Словам, стварылася зачараванае кола, з якога выхаду ня відаецца. Вось-жа і ўрад, шукаючы гэнага выхаду і бязперастанку над ім радзячы, а дужа мала робячы, урэшце між сабой пасварыўся і пачаў развальвацца. З ураду выступілі міністры соцыялісты. Прэзыдэнт Рэчыпаспалітай адстаўкі астаўшагася ўраду са Скшынскім ня прыняў. Калі гэты ўрад папоўніцца, ці ён утрымаецца агулам, хто прыйдзе на яго месца, вось пытаньні, якімі жыва цікавіцца грамадзянства.

Але гэта цікавасьць так і астаецца пустой цікавасьцяй. Бо справа не ў асобах, а ў сыстэме. Можна і далей займацца гульнёй зьмены ўраду, але ад гэтага нікаму лягчэй ня будзе. Каб вырваць як сялянства, так і агулам працоўных, з жудаснага палажэньня, трэба зьмяніць панска-мяшчанскі сыстэм польскай дзяржавы на сялянскі ў супалцы з рабочымі. Праўда, ня можна закрываць вачэй і на тое, што і такая зьмена дзяржаўнага ладу адразу не дала-б нічога карыснага, бо з пустога і Саламон не нальле, але гэткая радыкальная зьмена гаспадарчага жыцьця прынамсі хоць раз скіравала-б на адпаведны і адзіны ў сялянскім палажэньні шлях.

Ды-й урэшце, як-бы хто на ўсё гэта не глядзеў, жыцьцё само пойдзе гэтым, а ня іншым шляхам. Сялянства, якое ў нас становіць 70—80% ўсяго насяленьня, павінна ўзяць уладу ў свае рукі і пакіраваць так жыцьцём, як гэтага вымагаюць сапраўдныя інтарэсы працоўных, як падставы агульнага быту.

Магчыма, што ўсё гэта яшчэ далёка наперадзе. Аднак трэба нам ведаць, што *нашым выхадам* з цяжкага палажэньня можа быць *толькі* выхад адзін, гэта арганізацыя. Усё беларускае сялянства, дзеля лепшага свайго заўтра, павінна гуртавацца каля свайго клясавага Сялянскага Саюзу. Ніхто нам ніколі не паможа, а толькі мы самі сабе і ў саюзе з рабочым фабрычным, але і тут, як з роўным, а ніколі пад яго панаваньнем. У гэтым для нас выхад.

Да лепшай долі!

Няма, пэўна, на сьвеце такога чалавека, каторы-бы ня імкнуўся да лепшай долі. Кожны старецца палепшыць сваё жыцьцё ў меру магчымасьці. Ды ня толькі чалавек, але цэлыя народы, цэлыя клясы стараюцца гэтую лепшую долю прыўскорыць у сваім жыцьці. Аб гэтым, пэўна, ніхто і спрачацца ня будзе. Ясна для ўсіх, што калі-б гэтага імкненьня ў перад ня было, то чалавецтва марнела-б у першабытным стане. На шчасьце гэтага няма і людзі быстра імкнуцца ў перад, кідаюць старое, бяруць новае і гэтакім чынам дабіваюцца тых шчасьлівых, лепшых дзён, аб каторых так многа пішуць і змагаюцца. Не пашкодзіла-б і нам, брацьця-сяляне, падумаць аб гэтай лепшай будучыне. На жаль, у гэтай пагоні за лепшаю доляю, мы цягнёмся ў хвасьце, як быццам дзеля салідарнасьці, а ня дзеля неабходнае патрэбы. А патрэбнасьць у гэтым, пэўна, кожны з нас адчувае на сабе. Даволі толькі аглянуцца на наша жыцьцё: кругом гора, бедната, сьлёзы; кругом гразь, цемната; страшны векавы сон надзеў на нас свае стальныя кайданы. Здаецца, што і выхаду няма з гэтага пекла. Але гэта толькі так здаецца. Выхад ёсьць, трэба толькі ачнуцца ад сну, мець трохі энэргіі, адваге і дзьверы да лепшай долі адчыняцца.

Праўда, за апошнія гады, шмат хто з нас, сялян, прабудзіўся ад сну, стаў сьвядомым беларусам, зразумеў усю вагу навейшых форм жыцьця, і што-ж?... большаю часьцю ўсю сваю сьвядомасьць зьвярнулі на сваё асабістае жыцьцё. Шмат хто з нас купіў зямлі, паправіў гаспадарку, завёў добрых каней і кароў і з лёгкім сэрцам сказаў: „ну, а цяпер мне ўжо даволі". Вось гэта нас і губіць, брацьця-сяляне!

Выбіўшыся з бяды да лепшага, так-сяк паправіўшы сваё жыцьцё, замест ісьці далей і зрабіць штокольвечы для свайго суседа, такія людзі залязаюць на печ, адкуль іх выпароць ня так-то лёгка. З агульнага пагляду, такія людзі, як толькі ня прыносяць ніякай карысьці для грамадзянства, але наадварот, — скарэй псуюць, зьяўляюцца шкоднікамі. Адсюль можна зрабіць вывад, што шляхам — паадзінокіх высілкоў, палепшыць сваё агульнае сялянскае жыцьцё немагчыма. Трэ' шукаць іншага выхаду. Выхад-жа тут будзе толькі адзін: арганізацыя, зарганізаваньне ўсяго беларускага многапакутнага сялянства ў свой Сялянскі Клясавы Саюз.

Пачатак у гэтым кірунку ўжо ёсьць. Нашы пасьлы Рагуля і Ярэміч, ідучы на спатканьне патрэбам селяніна, зарганізавалі Беларускі Сялянскі Саюз, а нам, сялянам, астаецца гэты Саюз падтрымліваць усімі сіламі, становячыся сябрамі.

Баяцца тутака няма чаго. Дзякуючы арганізацыі, селянін Нямеччыны, Даніі і іншых культурных старон, так палепшыў сваё жыцьцё, што самы апошні іх бядняк, будзе ў нас выглядаць багатыром. Дзякуючы арганізацыі, там няма ніграматных, а калі і ёсьць, то вельмі мала, няма такой цемнаты, забітасьці, як у нас. Дзякуючы арганізацыі, работнікі ўсяго сьвету дабіліся: 8-мігадзіннага дня працы, дапамогі на выпадак безрабоцьця, касы хворых, свабоднага разьвіцьця сваіх прафэсыянальных саюзаў. Адным словам, як селянін, так і работнік, калі жывуць арганізаваным жыцьцём, то шмат палепшаюць сваю долю. А раз гэта так, то згуртаваўшыся вакруг свайго роднага Сялянскага Саюзу, пачнём будаваць лепшую долю; пачнём паступова выхадзіць з нашага бурлівага пекла.

Дык будзем змагацца з жыцьцём, памятаючы словы нашага песьняра Я. Купалы:

„За праўду, за шчасьце, за лепшую долю
[вазьміся, мой дружа, пастой;
„У крыўду ня дайся, свайго дабівайся,
[адвага хай будзе з табой!
„Хай горкія сьлёзы, што ў сьпеку, ў марозы,
[льлюцца на беднай зямлі,
„Дадуць табе, браце, сіл гора змагаці
[і ў сэрцы распаляць агні!"

Настусь бяз долі.

Конфэрэнцыя Белар. Сялянскага Саюзу.

У папярэдніх номарах „Сялянскай Нівы“ ўжо былі зьмешчаны вынікі Конфэрэнцыі Беларускага Сялянскага Саюзу, якая адбылася ў Вільні 24 сакавіка; цяпер хачу падзяліцца з чытачамі больш падрабязным аглядам яе.

Ужо на пярэдадні Конфэрэнцыі пачалі зьяжджацца прадстаўнікі з правінцыі, а вечарам, прыехаўшыя дэлегаты сабраліся ў кватэры Саюзу і з вялікай цікавасьцяй і з поўным адданьнем справе, заняліся разважаньнем праграмы Саюзу. Сялян, рэч ведама, найбольш цікавіла зямельная справа і дзеля таго ўсе выказывалі свае думкі і стараліся найбольш глыбака і грунтоўна разгледзіць гэта балючае пытаньне.

Пасьля таго, як усімі былі выказаны свае пагляды на тое, што зямля павінна належаць да сялян,—сталася ясным, што ўсе прадстаўнікі раздзяляюць думкі арганізатараў Саюзу. Такім чынам была разгледжана ўся праграма Саюзу і позна вечарам дэлегаты разыйшліся спаць.

На другі дзень, дня 24 сакавіка (гэты дзень павінен быць сьвятам беларускага арганізаванага сялянства) прыбылі астальныя прадстаўнікі з вёсак, разам прыехала іх 20 асоб, чуць ня з кожнага павету, а разам з мясцовымі былі 24 сябры Конфэрэнцыі. Конфэрэнцыя распачалася а 11-ай гадзіне, адчыніў яе кароткай прамовай пасол Ярэміч, пасьля дэлегаты запрапанавалі паслу Ярэмічу быць Старшынёй Конфэрэнцыі,

Першы з дакладам аб зямельным пытаньні выступіў пасол Рагуля. Палітычны агляд зрабіў у сваім дакладзе пасол Ярэміч; я сказаў некалькі слоў аб гаспадарчым становішчы сялянства і гаспадарчай палітыцы ўраду. Далей былі выслуханы даклады з мясцоў, выступалі Мурашка, Шыбут і іншыя.

Пасьля дакладаў Конфэрэнцыя прыступіла да разгляду праграмы. Дзеля таго, што на пярэдадні Конфэрэнцыі ўсе дакладна пазнаёміліся з праграмай і выказалі свае думкі, падчас Конфэрэнцыі панавала згода што да-ўсіх параграфаў праграмы, а затым пры разглядзе яе ня было ніякіх сумлеваньняў. У зьвязку з рабочым пытаньнем, грам. Шыбут выступіў з прапазыцыяй аб увядзеньні ў праграму новага параграфу аб страхаваньні сялян, так як і работнікаў. Гэта прапазыцыя ўсімі згодна была падтрымана, а затым праграма Сялянскага Саюзу дапоўнілася соцыяльнай апекай для сялян. Далей я меў прыемнасьць запрапанаваць Конфэрэнцыі расшырыць работніцкае пытаньне ўвядзеньнем у праграму новага параграфу аб фабрыках, якія павінны належаць да работнікаў. Гэта прапазыцыя таксама была ўсімі прынята, а пасьля Конфэрэнцыя аднагалосна прыняла ўсю праграму Саюзу з папраўкамі.

У часе разгляду праграмы на Конфэрэнцыю прыбыў пасол кс. А. Станкевіч, які ў гарачых славах сказаў прывітаньне ад беларускіх хрысьціянскіх дэмакратаў. Прамова пасла кс. А. Станкевіча была спаткана шчырымі воплескамі.

Далей Конфэрэнцыя прыступіла да разгляду Арганізацыйнага Статуту Беларускага Сялянскага Саюзу, які таксама быў прыняты, прычым адначасна прынята, што сяброўская складка будзе станавіць 1 злоты ў год і ўступных 50 гр. для сяброў Беларускага Сялянскага Саюзу.

Пасьля гэтага быў зроблены перарыў на 15 мінут, а ўсьлед за ім Конфэрэнцыя прыступіла да выбараў Цэнтральнага Камітэту, якога склад ужо быў паданы ў „Сялянскай Ніве“.

Пасьля выбараў Цэнтральнага Камітэту быў зроблены перарыў на 1 гадзіну, падчас якога па даручэньню Конфэрэнцыі камісія апрацовывала рэзалюцыі. У склад камісіі ўваходзілі гр.: Шыбут, Ляшчынскі, я і іншыя. Камісія апрацавала 8 рэзалюцыяў і прывітальную тэлеграму да Украінскага Сялянскага Саюзу.

Апрацаваныя камісіяй рэзалюцыі былі згалошаны на пленум Конфэрэнцыі, якая і прыняла іх. Пры гэтым трэба адзначыць, што апрача рэзалюцыяў камісіі на Конфэрэнцыі ніхто не выступаў з ніякімі іншымі прапазыцыямі.

Усьлед за прыняцьцем рэзалюцыяў, Старшыня Конфэрэнцыі падзякаваў прадстаўнікам з вёсак за іх шчырую, адданую працу падчас Конфэрэнцыі Саюзу і далей мэлёдыя „Ад веку мы спалі і нас разбудзілі...“, дружна прапяяная ўчасьнікамі Конфэрэнцыі, была апошнім гукам Конфэрэнцыі.

Бяручы чынны ўдзел у працы і арганізацыі Сялянскага Саюзу не магу ўстрымацца ад выказаньня сваіх уражаньняў з Конфэрэнцыі. Прыехаўшыя з вёсак сяляне зьяўляюцца вельмі сьвядомым творчым беларускім элемэнтам, са здаровай і моцнай сялянскай ідэолёгіяй. Вельмі шырокае пачуцьцё грамадзкасьці і патрэба свайго нацыянальнага жыцьця ўвесь час прамаўлялі вуснамі дэлегатаў. У зьвязку з гэтым, нічога дзіўнага, што на Конфэрэнцыі панавала абсалютнае зразуменьне і беларускі нацыянальны дух.

Можна сьмела верыць, што шчырай і адданай працай такіх сыноў — беларусаў — сьвядомых сялян, Беларускі Сялянскі Саюз здабудзе зямлю і волю для сялян.

Няхай жыве беларускае арганізаванае сялянства!

А. Більдзюкевіч.

Гаспадарчы аддзел.

Аб капусьце.

Калі наш селянін часта-густа абходзіцца без малака і ў вочы ня відзіць мяса, то без капусты ніадзін ніколі. Капуста з хлебам ці бульбай ёсьць тым падмуркам, на якім моцна трымаецца здароўе нашага земляроба. Дзеля гэтага здавалася-б, што капусту ў нас умеюць разводзіць так, як у Кітайшчыне гарбату або ў японцаў рыс. Але дзе там! Выгадаваць добрую капусту ці рассаду ў нас лічыцца і да гэтага часу яшчэ сакрэтам, вядомым толькі надта мала каму. Аграмадная большасьць нашых сялян і да гэтага часу крэпка перакanana ў тым, што на іх зямлі ня толькі не расьцець капуста, але нават рассада, або можа і затое не расьцець, што ня знаюць „сакрэту“.

Праўда, капуста, у параўнаваньні з іншымі гароднымі расьлінамі, на грунт болей пераборлівая, але пры стараньні і ўменьні, некалькі пудоў капусты для для свайго ўжытку можна мець бадай што на ўсякім грунце (апрача сыпучых пяскоў). Што належыцца да „сакрэту“, то зразумела, што ён знаходзіцца толькі ў умелым вырабатку грунту і ў правільным даглядзе за расьлінамі, і каб гэты „сакрэт“ перастаў і на далей быць перашкодай для культуры капусты, мы тут пастараемся зрабіць яго вядомым для ўсіх. Наперад можна запэўніць, што той, хто адкажацца ад усякіх забабонаў, прыметаў і паслухаець нашай парады, той заўсёды будзе есьці сваю капусту.

Капуста ў нас разводзіцца рассадай, а дзеля гэтага пачнем з яе. З тэй прычыны, што на сялянскіх гародах разводзяцца позныя гатункі капусты, дык усякія рассаднікі мы лічым рабіць лішнім. Выбраўшы дзенебудзь на гародзе зацішнае з паўночы (нават і з усходу) мейсца (добра—блізка каля будыніны ці ля плоту) на прыслоне і ня ў нізіне (найлепей—на ўзгорку), рана восеньню гэта мейсца трэба глыбака перакапаць лапатай і добра ўлажыць гноем. Пад зіму трэба перакапаць ізноў, забаранаваць і паставіць лехі, трэба прабаранаваць добра граблямі і затым сеяць насеньне. Насеньне найлепей сеяць у радочкі: і насеньсеньня трэба меней, ды і каля рассады будзе хадзіць зручней. Папярок ляхі дошчачкай робюцца равочкі на вяршкі 1—$1\frac{1}{2}$ адзін ад другога. У гэтыя равочкі сыпецца з горла бутэлічкі, або ў тры пальцы насеньне. Засеяныя равочкі закрываюцца зьверху праз рэшата або сіта добрай, мяккай зямелькай. Пасьля гэтага рассаднік паліваецца нясьцюдзёнай вадой з палівачкі і накрываецца саломай, матамі, або яловымі лапкамі. Каб салома, ці што іншае не клалася проста на ляху, каля бакоў ляхі павінны быць зроблены з жардзя парэмчаны, на якіх і кладзецца накрыўка. Як толькі пакажуцца ўсходы, рассаднік трэба на дзень раскрываць, а на ноч накрываць ізноў. Усходы заўсёды бываюць гусьцей чым трэба, а дзеля гэтага, як толькі пакажуцца два першых лісточкі, усходы трэба прарываць, пакідаючы каліва ад каліва на 1—$1\frac{1}{2}$ вяршкі. Калі ў якім радочку будзе рэдка, можна надсадзіць вырванымі. Пасьля гэтага трэба рассаду паліць. Паліваць рассаду тады толькі трэба, як зямля будзе сухая, калі паліваць часта, то рассада можа падапрэць. У нас чамусьці лічуць шкодным палоць капусту. Наадварот, як толькі пачнець паказывацца трава паміж рассадай, заразжа яе трэба палоць. За тыдзень да перасадкі рассады, рассаднік павінен быць раскрытым і ў ночы, каб расьлінкі прывыкалі к надвор'ю. Калі рассаду захопіць раніцай мароз, то трэба паліць яе рана да сонца сьцюдзёнай вадой, тады рассада адтаець павольна без усякай шкоды для сябе. За тыдзень перад перасадкай капусты на гарод, паліваць рассаду ня трэба. Лепей падзяржаць яе ў сухой зямлі, тады яна хутчэй прыжываець.

На рассаду часта нападаець так званая „мошка“ (капусная мошка, земляная блаха). Каб уберагчы рассаду ад гэтага ворага, трэба старацца сеяць як раней, пакуль зьявяцца мошкі. Памагаець раніцай, калі расьліны яшчэ мокрыя ад расы, пасыпаньне іх попелам, каб попел прыліпаў выспаду лісткоў; калі попел не памагаець, дык дадаюць да яго нюхацельнай табакі (чверць табакі на вядро попелу). Памагаець таксама паліваньне рассады студзёнай вадою пад поўдзень.

Трымаць доўга ў рассадніку рассады, пакуль перасьцець ня можна. Высаджывайце рассаду на гарод у хмарны дзень пад вечар, яшчэ лепей пад дошч. Перад высадкай, трэба добра змачыць рассаду вадой, каб зямля прыліпала да карэньнёў і не абсыпалася. Рваць расьліны за лісьця ня можна. Трэба, падсадзіўшы глыбока пад рассаду лапату, прыпадняць яе з зямлёй і тады асьцярожна набіраць рассаду ў кашочкі, не абтрасаючы зямлі ад карэньняў. Трэба старацца, каб садзячы рассаду, распраўляць карані роўна на ўсе бакі, а каб ня зьліпаліся кучай. Садзіць рассаду на гародзе трэба глыбей чым яна сядзела ў рассадніку. Можна ўціскаць яе ў зямлю да самых лісткоў. Каля кожнага пасаджанага каліва рассады робіцца ямачка, каб вада пры паліваньні трымалася пры каранёх. Паліваць рассаду трэба, аж пакуль ня прыжывець, раніцай і ў вечар. Качан ад качана павінен быць на адлегласьці $\frac{3}{4}$—1 арш. Калі ўдалося выгадаваць добрую рассаду, то можна спадзявацца мець добрую капусту. Цераз тыдні 3—4, калі пасаджаная капуста падымецца, качарыжка аж да лісьця абсыпаецца зямлёй. Абсыпку лепей рабіць капачом (матыкай). Далей абсыпка робіцца кожны раз, як толькі качарыжкі выцягнуцца ў верх. Абсыпак робіцца ў лета тры.

Капуста вымагаець шмат вільгасьці ў грунце і шмат гною. Гною класьці пад капусту паўтара пуда на кожны круглы сажань зямлі (3500—4000 пуд. на дзесяціну). Гной лепей класьці на зіму. Найлепей удаецца капуста на нізкіх, адложыстых мясцох, а таксама на сьвежых землях (толькі-што паднятых). На цяжкіх глінах і на тарпах добра пад капусту класьці вапну. Садзіць капусту на гранках можна толькі на нізкіх (дзе застаецца вада) мяйсцох і на глінах цяжкіх. На болей лёгкіх і сухіх грунтах капуста садзіцца без гранак па роўнай зямлі. Рады, па каторых садзіцца капуста, праводзяцца па вяроўцы калком, або асобным значнікам.

Садзіць капусту на адным кавалку можна толькі цераз тры гады. Калі садзіць капусту што год на адным і тымсамым капусьнішчы, то нападзець кіла (асобны грыбок) і з капусты ня бываець аніякага толку. Калі няма другога мейсца пад капусьнішча, дык трэба вясной перад пасадкай капусты зямлю добра пасыпаць вапнай, а пасьля забаранаваць. Вапна рассяваецца за тыдзень перад пасадкай капусты. Вапны высяваецца $1\frac{1}{2}$—2 фунты на сажань гароду. Дні за два перад пасадкай капусты зямлю трэба паліць карасінай; (на вядро вады—сотка карасіны). Тады можна садзіць капусту што год на адным мейсцы.

З гатункаў капусты найлепшыя: Браўшвэйская і Сабураўка.

Янка Пачопка.

Г—а.

З хлопау ды у падпанкі...

(процісялянская брашурка пасла Вітаса: „ЧАСЫ І ЛЮДЗІ“).

(Працяг).

Якімі-ж мерамі п. Вітас хоча зачыніць польскаму, а перадусім—няпольскаму сялянству шлях да „дэцыдаваньня аб сваім лёсе“—да польскага парляманту?

Ведама-ж, што, стаючы на грунце дэмакратыі, папросту недарэчна дый немагчыма тэхнічна пазбавіць вялізарнай перавагі ў польскім Сойме 80% ўсяго насяленьня краю.

Дык п. Вітас, ведаючы гэта, трэбуе дадаткова і рашучай зьмены падстаў самай тэхнікі правядзеньня выбараў. Ён трэбуе, каб перадусім выбары праводзіліся ня судовымі ўстановамі з учасьцем грамадзкага элемэнту, як гэтага вымагае Ордынацыя 1922 году, але ўрадам.

Калі „рабеньне выбараў“ возьме ў нас моцныя рукі напрыклад цяперашняя процісялянская ўрадавая коаліцыя, тады мо' не патрэбна нават залішне вялікіх, шкодных для „загранічнай апініі“, зьменаў у Выбарным Законе: будзе так, як з Канстытуцыяй,—адно на паперцы, другое на дзеле.

VIII.

Сам п. Вітас сьцьвярджае, што ў Польшчы „няма людзей, якія-б стаялі на вышыні тых задачаў, якія ставіць сучасны цяжкі мамэнт у жыцьці дзяржавы“. Сьцьвярджае аўтарытэтны сябра польскіх урадаў, што дагэтуль панаваўшыя ўрады і Соймы толькі руйнавалі край. Але цікаўны ня гэтыя, агульна ведамыя ўсяму сьвету ўжо рэчы. Цікаўна надзвычай — тлумачэньне, якое дае ён гэтаму зьявішчу. Вось паслухайце. „Дзяржаўнае ўзгадаваньне польскага грамадзянства ў працягу паўтараста гадоў вялося пад магутным уплывам тэй думкі і таго пачуцьця, што—„нацыянальны інтарэс наказываў польскаму грамадзянству вясьці проці заборчых дзяржаваў палітыку нэгацыі (варожасьці ці сабатажу)“. „Дык ня дзіва, што гэтыя псіхычныя навыкі польскага грамадзянства прадаўжаюць, міма волі, рабіць тое-ж самае і ў сваей уласнаў дзяржаве“... (Старонка 7 і 8).

У другім мейсцы аўтар кажа, што „палякі ніколі ня былі, дый ня ёсьць, найлепшым матэр'ялам у сваей уласнай дзяржаве“... (Стар. 4).

Дык цікава, якая-ж лёгіка дае права гэтаму пястоўскаму войту гміны трэбаваць якраз для гэтага нягоднага матар'ялу, сярод якога саўсім „няма людзей“, выключных правоў на кіраваньне дзяржаўным жыцьцём шматнароднага краю, адсоўваючы ад гэтай адказнай працы сьвежыя, мо' якраз—значна здальнейшыя элемэнты?!

IX.

Нягоршай мерай шырокасьці яго кругазору і разуменьня будовы арганізаваных грамадзянстваў—дзяржаваў сучаснага сьвету зьяўляюцца разумаваньня гэтага „кваліфікаванага“ на прэм'ера войта—аб шкоднасьці ў дзяржаўным жыцьці ўсялякага роду... арганізацыяў палітычных, сацыяльных, грамадзкіх, прафэсыянальных і т. п. зьвязкоў...

Ён абураецца на тое, што „Польская Дзяржава папала ў бязумоўны палон да ўсіх гэтых саюзаў, і цяпер гэтыя саюзы шантажуюць дзяржаву, вымагаючы кожны сабе ад яе рожныя сацыяльныя здабычы. (Стар. 11).

Ня трэба залішне вялікага розуму, каб зразумець, што тут п. Вітас кажа папросту глупства, якое можа спарадзіцца толькі ў галаве якогась вясковага паліцыянта, бо-ж кожнаму ясна, што чым больш арганізацыя насяленьня краю — якраз у рожныя зьвязкі і саюзы, тым больш дзяржава мае арганічнай сілы і апору.

З Радавай Беларусі.

Беларуская культурная праца на Гомельшчыне.

„Беларускае нацыянальнае пытаньне ў Гомельшчыне з кожны днём пачынае цікавіць усе большыя грамадзянскія колы. Калі яшчэ год таму назад беларускай працай на Гомельшчыне займаліся асобныя толькі таварышы, то ўжо цяпер гэтай працай займаецца значны лік камсамольскіх ячэек, піанэр-атрадаў і яшчэ ў большым ліку—школы.

З майго агляду па Гомельскім пав. 9 кам. ячэек, 9 піанэр-атрадаў і 11 школ выявілася, што 8 ячэек і 8 піанэр-атрадаў самі без усялякіх на гэта дырэктываў, распачалі беларускую культурную працу. Ладзяцца беларускія спэктаклі, пяюцца беларускія песьні.

Праца сярод піанэр-атрадаў паступова пераводзіцца ячэйкамі на беларускую мову, бо дзеці гавораць на беларускай мове.

У працы некаторых ячэек можна заўважыць вельмі цікавую зьяву. Так, напрыклад, адна камсамольская ячэйка (Анапольле, Чачэрскай вол.) сабрала беларускі хор у ліку 35 асоб сялянскіх дзяўчат і хлапцоў. Хор пяе выключна беларускія рэвалюцыйныя і народныя песьні. Такая праца вельмі зацікавіла сялян. Настрой іх адносна беларускае мовы адразу зьмяніўся.

Адно, што зьяўляецца перашкодай у разгортваньні беларускай культурнай працы, гэта атсутнасьць у ячэек хоць-бы неабходнай беларускай літэратуры, і з другога боку, у меншай меры,—няспрыяючыя адносіны да гэтай працы з боку т. зв. чыноўніцтва, прасякнутага старымі настроямі.

Закранаючы працу школ, трэба адзначыць вялікую зацікаўленасьць да беларускае працы з боку значнай часткі настаўніцтва, а асабліва маладога. На беларускую мову пераходзяць ня толькі тыя школы, якія вызначаны па пляну, але ж у значным ліку і тыя, якіх ня думалі, покуль-што, беларусізаваць.

Трэба зазначыць, у сувязі з разгортваньнем беларускай культурнай працы па Гомельшчыне, яшчэ адну цікавую зьяву; гэта тое, што з сялянскіх хлапчукоў пачалі выяўляцца маладыя, пачынаючыя пісьменьнікі, якія ўжо нават пішуць пабеларуску. Яны кажуць, што „калі пісаць пабеларуску, дык знаходзіцца неяк больш слоў“. Такіх маладых пісьменьнікаў выявілася толькі ў аднэй Чачэрскай воласьці 6 чалавек. Яны прасілі зьвязаць іх з гомельскай філіяй усебеларускага аб‘еднаньня паэтаў і пісьменнікаў „Маладняк“ і прысьлаць ім хоць-бы трошку маладнякоўскай літэратуры“.

(„Сав. Бел.“ 6.IV.26.).

Беларусы у Чэхаславакіі.

Беларускі журнал „Замежная Беларусь“.

У траўні мес. 1926 г. ў Празе пачынае выхадзіць бел. часопісь „Замежная Беларусь“. Вось што аб гэтым піша нам рэдактар яе.

„1519 году перарваў вялікую і каштоўную працу беларускага друку Ф. Скарына ў Празе Чэскай.

Адсюль пачалося пашырэньне ня толькі рэлігійнага друку — кніжак старога закону, — але і сямі вызваленых навук гуманістычнага кірунку на карысьць беларускага „люду простага, паспалітага“ на Беларусі.

Гэта праца, перанесеная на родную глебу ў 1525 годзе падняла Беларуска-Літоўскае Княжства на вышыню першараднай культурнай Дзяржавы таго часу.

Гістарычны заняпад Беларускага народу, ня гледзячы на рэвалюцыю і адраджэнскі пэрыяд, зноў як і ў свой час Ф. Скарыну, выкінуў за межы Беларусі, частку палітычнай эміграцыі, якая апынулася ў Празе Чэскай на мейсцы вялікага слаўнага першадрукара Беларусі і там запалілася па прыкладу свайго продка няўпынным імкненьнем даць свайму народу, пакрыўджанаму гісторыяй, веду дзеля культурнага і дзяржаўнага адраджэньня.

Праз 407 цяжкіх гадоў, пры дапамозе Чэхаславацкага народу, пасьля доўгай і няўпыннай працы, гэтыя імкненьні зьдзейсьніліся.

З 1926 г. пачынае выходзіць у Празе Чэшскай Зборнік гісторыі, культуры і эканомікі „Замежная Беларусь“, які ставіць сваім заданьнем даць правідловую гістарычную ацэнку падзей на Беларусі, пазнаёміць чытачоў з культурнымі дасягненьнямі Беларускага Народу і накрэсьліць існуючую і будучую эканамічную магчымасьць у дзяржаўным будаўніцтве, на падставе аб‘ектыўных навуковых досьледаў.

Патрэба гэта цяпер адчуваецца асабліва. Заходняя Беларусь гэтага ня можа зрабіць дзеля варункаў матэрыяльных, а Усходняя — дзеля палітычных.

У імя сьветлай памяці Ф. Скарыны гэта мусіць зрабіць беларуская эміграцыя ў Празе, пры дапамозе ўсіх верных сыноў Беларускага Народу, як на Бацькаўшчыне, так і заграніцай.

Побач з гістарычнымі экскурсыямі ў далёкае мінулае, зборнік „Замежная Беларусь“ ставіць сваей галоўнай мэтай праўдзівае асьвятленьне падзей адраджэнскага руху, пачынаючы з 1905 г. на падставе нідзе не апублікаваных гістарычных матэрыялаў Беларускага Дзяржаўнага Архіву, ўспамінаў сучаснікаў, пэрыядычнай і непэрыядычнай прэсы, на аснове поўнай незалежнасьці.

Рэдакцыя горача запрашае да культурнага супрацоўніцтва ўсе жывыя сілы беларускага народу і просіць падтрымаць супрацоўніцтвам і падпіскай справу Ф. Скарыны ў Празе Чэшскай“.

Рэдактар **М. Крэчэўскі.**

Беларусазнаўства ў пэдагагічным інстытуце ў Празе.

Як паведамляе „Беларуская Крыніца“: з летняга сэмэстру 1925—26 школьнага году ў Украінскім Пэдагагічным Інстытуце Міхайлы Драгаманава ў Празе ўведзена беларусазнаўства. На рэкамэндацыю прафэсароў Карлавага (чэскага) Унівэрсытэту ў Празе, выкладаць беларусазнаўства зацьверджаны сэнатам Інстытуту філёлёг Я. Станкевіч. Я. Станкевіч найвялікшую ўвагу зварочвае на выкладаньне беларускае мовы, бо мова належыць да тых прадметаў, каторых навукова блізу немагчыма студэнту самастойна навучыцца. Беларуская літэратура і гісторыя займаюць шмат меншае мейсца ў выкладаньню.

26 сакавіка Я. Станкевіч прачытаў уступную (інаўгурацыйную) лекцыю на тэму: „Рассяленьне беларускіх плямёнаў паводле нарэччаў беларускага языка“, у якой зьбіў дагэтуляшнія тэорыі-гіпотэзы маскоўскіх філёлёгаў (галоўна А. Шахматава) і на аснове філёлёгічных фактаў навёў, якія сапраўды плямёны былі беларускія, ды дзе яны рассяліся. Гісторыю зачапіў толькі крышку, наколькі магло здавацца, што некатарыя гісторычныя весткі могуць не згаджацца з вывадамі, зробленымі на аснове мовы. На лекцыі была поўная заля беларускага і ўкраінскага студэнства, былі прадстаўнікі ўкраінскае прафэсуры і беларускія старшыя грамадзяне. Ня гледзячы на сваю спэцыяльнасьць (адумысловасьць), лекцыя была выслухана з вялікай цікаўнасьцяй. Чуўся сьвятачны настрой з тае прычыны, што робіцца новае месца дзеля тварэньня беларускае культуры ды ў сталіцы братоў чэхаў і з іхняй, помачай ствараецца чэска-украінска-беларускае супрацоўніцтва—сяброўства.

Беларусазнаўства ў інстытуце будзе мець наўперад практычнае значэньне. Яно дасьць беларускае прыгатаваньне беларусам-студэнтам інстытуту, каторыя скончыўшы вернуцца ў Бацькаўшчыну і будуць прафэсарамі ў беларускіх сярэдніх школах. Апроч таго на лекцыі беларусазнаўства ў інстытут-могуць хадзіць і іншыя студэнты-беларусы з праскіх высокіх школаў. Трэба спадзявацца, што гэтыя студэнты скарыстаюць з магчымасьці пазнаць навукова і лепей навучацца практычна родную мову.

Беларусы у Амэрыцы.

(Ад нашага амэрыканскага карэспандэнта).

Беларускі вечар у Чыкаго.

Беларускі Нацыянальны Саюз у Амэрыцы ладзіў у нядзелю 7-га сакавіка Беларускі Вечар у вялікай залі Вэст-Сайд Аудиторіум, на помач Беларускай Школе ў Заходняй Беларусі.

Яшчэ за некалькі тыдняў да вечара распачалася энэргічная агітацыя супроць гэтага Беларускага Вечара з боку мяйсцовых расейскіх груп. Здавалася, што можа лучыць маскоўскіх манархістаў з маскоўскімі бальшавікамі, незалежнай (антырэлігійнай) інтэлігэнцыі з царкоўнікамі.

Аднак, калі ў кацапаў заходзіць патрэба бараніць „единой неделимой Россий“, тагды яны працуюць супольна. На самых выдатных беларускіх дзеячоў, Янку Чарапука, Язэпа Варонку, Язэпа Курдзёнка, маскалі пачалі выкідваць розныя лёзунгі перад сьвядомай і несьвядомай масай крычучы: „Это сепаратисты, расчленители России, враги всего русского, не верьте этим белорусским шовинистам, стремящимся отделить Белоруссию от России“ і т. д.

З другога боку Беларускі Нацыянальны Саюз прыняў вызаў маскалёў і павёў з сваей стараны зноў контр-агітацыю. Яго лёзунг быў: „Беларусы, верце толькі сваім сілам. Самі толькі можам дабыць вольнасьць і незалежнасьць Бацькаўшчыны“!

І вось хутка наступіў дзень 7-га сакавіка. Пагода дрэнная. Але беларускія работнікі, якія зразумелі, што толькі самі змогуць палепшыць сваю долю, дружнай сям‘ёю адклікнуліся на прызыў Беларускага Нацыянальнага Саюзу і прыйшлі, каб памагчы беларускай школе. Мора галоў. Шум. Гутарка пра долю Бацькаўшчыны. Балей як 1600 чалавек выявілі сваю сымпатыю на гэтым праўдзівым народным сходзе. Такім чынам, расход па Беларускім Вечары ў суме 500 дал. быў пакрыты і яшчэ даляраў 200 асталася на Беларускую Школу. Цяпер аб праграме вечара. З прамоваю выйшоў сябра Беларускага Нацыянальнага Саюзу гр. Я. Варонка, які гаварыў аб тым, што патрэба рабіць беларусам у Новым Сьвеце. Падчас яго прамовы ўстае з крыкам маскоўскі манархіст, а мо‘ нават і бальшавік (не далося даведацца) вынімае валікі нож і рвецца на трыбуну прамоўцы. У гэты самы час амэрыканскі жаўнер беларус вымае рэвольвэр, ідзе да гэтага маскаля-бунтыра і становіча заяўляе: „ні кроку далей, альбо сьмерць на мейсцы!“ Дзякуючы такту кіраўніка вечара А. Змагара, ўдалося суспакоіць абодвых і, быць можа, прычыніцца да выратаваньня ад забіцьця маскаля.

Народ з вялікім зацікаўленьнем слядзіў за п‘есай „Сялянскае Вясельле“. Добра гралі вучні школы В. Варанца. Дэклямацыя вершаў беларускіх паэтоў, якую выпаўнілі беларускія дзеткі: А. Будзюк, Н. Будзюк і С. Курдзёнак, зрабіла вялікае ўражэньне. Танцы малалетняй беларускай балерыны А. Брэнько ўпрост раз‘энтузыялі сабраўшыхся. Каралевай Вечара была опэрная сьпявачка І. С. Георгіеўская, якой прысутныя, за яе сьпеў, адудзячыліся вялікімі апладысмэнтамі. Балет трупы Н. Цукалоса меў вялікі пасьпех. Яго клясычныя танцы проста чаравалі прысутных. Пасьля канцэрту распачаўся баль, які цягнуўся да позняй ночы. З першай аткрытай барацьбы з маскалямі—беларусы выйшлі пераможцамі, а гэта прычынілася да больш актыўнай працы для дабра Беларускага Народу.

Беларусы выпаўнілі свой абавязак прад Многапакутнай Бацькаўшчынай. За Чыкагам пойдуць і другія гарады. **Янка Навадворскі.**

Але тут трэба дадаць, што гэтая арганізаванасьць краю, каб быць запраўды карыснай, не павінна быць аднабокай, але наадварот—павінна быць запраўды-ж арганічнай.

І вось у гэтым мо‘, найбольш важны мамэнт, з пункту гледжаньня нашай сялянскай ідэолёгіі, для зразуменьня ўсей бяды ня толькі сялянства ў Польскай Дзяржавы, але і ўсяго катастрафічнага развалу на нашых вочах самой Польскай Дзяржавы, чаго зусім не зразумеў „здаровы хлопскі розум“ п. Вітаса.

Калі праўда, што Польшча на 75—80% сялянскі край, дык ясна-ж, што яна гіне перадусім дзеля таго, што ў ей сыстэматычна і самагубна руйнуецца вялізарная большасьць яе насяленьня—яе сялянства.

Дзеля дабра і сялянства і ўсіх грамадзян трэба перадусім даць сялянству зямлю, як яго варштат працы.

І вось, калі мы запытаемся, чаму-ж гэта ўсе ўсялякія сацыяльныя „саюзы і зьвязкі ў Польшчы“ здабылі сабе столькі ўселякіх правоў і прывілеяў, што сталі нават, як сьцьверджае п. Вітас, шкоднымі для дзяржавы, як шантажысты, чаму-ж адно толькі без параўнаньня лічнейшае, дый магутнейшае сялянства ў Польшчы не здабыло сабе ня толькі ніякіх прывілеяў, але не атрымала нават першай падставы для свайго жыцьця, першага варунку для сваей працы, так патрэбнай для істнаваньня дзяржавы — не здабыла сабе зямлі?!

Даволі так, у такой сувязі, паставіць пытаньне, каб адказ на яго зьявіўся сам сабой.

Таму гіне ўся Польская Дзяржава, што не здабыла сабе зямлі сялянства ў Польшчы. А таму не здабыла яно сабе зямлі, што сярод усіх гэтых саюзаў і зьвязкоў, да якіх бытцам у палон папала ўся дзяржава, ня было зьвязкоў і саюзаў сялянства, ня было, мо‘ неабходнага для запраўднай санацыі Польскай Дзяржавы—агульна-сялянскага саюзу ў Польшчы!...

Ня было агульна сялянскага саюзу і сярод нашага беларускага народу... Арганізаваліся ў Польшчы толькі абшарнікі дый рознага роду мястовая буржуазыя і работнікі. Дый ня дзіва, што яны якраз і захапілі ўсю ўладу ў Польскай Дзяржаве і, як сьляпыя, руйнуюць на 80% сялянскі край, на якім усе яны жывуць...

Вывад адсюль такі ясны, што яго зробіць сам, без нашай помачы, кожны беларускі ці іншы селянін. Няздольны зрабіць яго толькі „здаровы хлопскі розум“ польскага дзяржаўніка Вітаса.

X.

Мы так доўга спыніліся на гэтай худзенькай дый зусім нявартай гэткай увагі брашурцы п. Вітаса — толькі дзеля таго, каб на яе прыкладзе паказаць, якая вялікая бяда здараецца з краем, калі выходзяць з люду „ў людзі“ рожныя Вітасы—не на тое каб памагаць гэтаму рэдзімаму сялянству арганізаваць свае сілы дый здабываць сабе варункі жыцьця, дазваляючыя карысна для сябе і для Дзяржавы рэалізаваць сваю сацыяльна-гаспадарчую вартасьць у пераважна сялянскім краі...

XI.

У заключэньне можна, амаль ня ўласнымі словамі п. Вітаса, дадаць вось што:

Калі сучасная Польская Дзяржава свайму 20-мільённаму сялянству—замест спакойнага, здаровага жыцьця, замест магчымасьці карыснай для сябе і для краю працы—дае толькі „бязмысныя спробы, якія робяцца на яго арганізьме тымі, хто ўзрос дый хоча памярці з пустой і няшчырай фразай на вустах“ (лявіца?!), дае—„праступленьні ў дзяржаўнай службе, злую волю, ляніўства, зладзействы і растраты“ (правіца?!), тады сялянства ў Польшчы, „не жадаючы гінуць, прымушана будзе шукаць іншых шляхоў для выхаду з нясьцярпімага палажэньня“... (Стар. 15).

Вось гэта дык праўда!

А калі добра шукае, дадамо ад сябе, дык і пэўна-ж знойдзе!...

(Канец).

З Польшчы.

Самасуд над Ліндэ.

17 красавіка варочаючыся з судовай расправы, абвінавачаны ў растратах і надужыцьцях у Касе Ашчаднасьці яе прэзэс Ліндэ — забіты стрэлам з рэвольвэру каля свайго дому. Забойца санітарны падафіцэр польскай арміі Чмелеўскі.

Забойца, як пішуць газэты, спакойна даў сябе арыштаваць. На „баданьні“ ў паліцыі адмовіўся адказываць. На дапросе ў ваенна сьледчай турме, адрапартаваўшы па-ваеннаму жандарскаму афіцэру аб забойстве, дадаў: „усё тое зло, што дзеецца ў нас, бяре свой пачатак ад такіх людзей, як Ліндэ. Прамовы адвакатаў абялялі дый хвалілі гэткага пана, а прамова пракурора была вельмі слабенькая. Дык я баяўся, што зладзея апраўдаюць.... Калі, вышаўшы з суду, я пабачыў на вуліцы гэтага Ліндэ, дык у-ва мне закіпела ўся кроў,—я дастаў рэвольвэр дый стрэліў“...

Спраўца замаху заўляе, што ён забіў сам — на сваю ўласную руку, бяз усякай змовы ці намовы,—бо не належыць да ніякай партыі...

У Варшаве гэты выпадак самасуду, ды яшчэ—з боку жаўнера, зрабіў вялізарнае ўражаньне.

Газэты паведамляюць, што забойца Ліндэ будзе аддаты пад даразны суд, які, ведама, мае быццам адну толькі кару—сьмерць.

Прыгавор у справе Ліндэ.

У панядзелак, цераз два дні пасьля забойства Ліндэ, суд аб'явіў прыгавор у ягонай і яго таварышоў справе. Усе трое падсудных прызнаны вінаваты ў надужыцьцях, пры чым Баў засуджаны на $2^1/_2$ гады вастрогу з пазбаўленьнем правоў, Грыневіч — на 1 год. Дамаганьне ўраду звароту страт скарбу судом зацьверджана.

Самому Ліндэ, як памёршаму, суд кары ня вызначыў, але пастанавіў спагнаць з яго маемасьці 1.400.000 злотых.

З Заграніцы.

Мірныя перагаворы ў Марокко пачаліся.

17 красавіка распачаліся пачаткавыя мірныя перагаворы між францускім камандаваньнем і дэлегатамі Абд-Эль-Крыма. Калі-б апошні згадзіўся на варункі Францыі, тады-б мелі ўжо распачацца афіцыяльныя перагаворы.

Ачышчэньне Пэкіну народнымі арміямі.

Народныя арміі генарала Фэнга ачысьцілі Пэкін. Але адначасна і японска-кітайскія арміі генар. Чанг-Тсо-Ліна таксама адыйшлі ў кірунку Мукдэну. У Пэкіне — пад аховай арміі генарала Ву-Пэй-Фу—сабралася канфэрэнцыя выдатнейшых кітайскіх дзяржаўнікаў, маючая мэтай—супольнае паразуменьне і стварэньне нейкага новага „цэнтральнага ўраду“.

Чанг-Тсо-Лін дамагаецца высылкі Карахана.

Пацьвярджаецца вестка, што Чанг-Тсо-Лін дамагаецца высылкі з Кітая бальшавіцкага амбасадара Карахана, а так-жа шмат агентаў маскоўскага інтэрнацыяналу, якіх вялікая частка схавалася ў памешканьні расейскай амбасады. Чуваць, што Карахан пытае Маскву, як яму паступіць.

Новая камбінацыя на міжнародным грунце.

У венскіх дыпляматычных кругах ходзяць погаласкі, што нямецка расейскі дагавор мае лучнасьць з дагаворам расейска-турэцкім. Такім чынам творыцца новая камбінацыя Бэрлін-Масква-Ангора. Саюз гэткі, паводле венскіх палітыкаў, створыць зусім новыя абставіны ў Лізе Народаў.

Англія дамагаіцца ўваходу Нямеччыны ў Раду Лігі Народаў.

На паседжаньні Палаты Лёрдаў 21-га красавіка Сэсіль заявіў, што англійскія дэлегаты ў камісію да разгляду спраў складу Рады Лігі Народаў, будуць выказывацца і пастанаўляць зусім незалежна ад даных раней забавязаньняў і заяваў у справе ўваходу Нямеччыны да Рады Лігі.

У кожным выпадку ўрад англійскі мае старацца каб Нямеччына ўвайшла ў Лігу Народаў і ў яе Раду якнайхутчэй.

ХРОНІКА.

— **Праграма Беларускага Сялянскага Саюзу.** Вышла з друку праграма Беларускага Сялянскага Саюзу асобнай кніжкай. Кожная кніжка каштуе 25 грошаў. Купіць можна ў Рэдакцыі „Сялянскай Нівы“ (Полацкая 4—7).

— **Пасольскія мітынгі.** Пасол Рагуля падаў паведамленьне Навагрудзкаму Ваяводзе, што мае выступіць са справаздаўчымі мітынгамі ў такіх мясцох: у м. Любчы 4-га мая, у Наваградку — 10-га мая і ў Баранавічах 13-га мая г. г.

— **Перавыбары ў Віленскім Беларускім Нацыянальным Камітэце.** У нядзелю 18-га красавіка ў Беларускім Нацыянальным Камітэце адбыліся перавыбары ў прысутнасьці прадстаўнікоў усіх беларускіх арганізацыяў у Вільні. У склад новага прэзыдыўму ўвайшлі: гр. Савіцкі як старшыня, гр. Марцінчык і Шнаркевіч —як сябры. Прадстаўнікі Сялянскага Саюзу з прадстаўнікамі Хрысьціянскай Дэмакр., ад галасаваньня на выбарах устрымаліся.

— **Хвароба Каз. Сваяка.** Вядомы беларускі паэт Каз. Сваяк, які ў працягу апошніх 5-ці месяцаў пражываў у Закапаным, у пачатку красавіка паважна занямог. 21 красавіка вярнуўся ён у Вільню і памешчаны ў Літоўскую Паліклініку.

— **Новыя школьныя падручнікі.** Беларускае Выдавецкае Т-ва ў Вільні выпусьціла ў сьвет дзьве школьныя кніжкі:

1) А. Г. Вульфіус: **Навейшая гісторыя.** Колектыўны пераклад вучняў 7 клясы Віленскай Беларускай Гімназіі пад рэдакцыяй І. Савіцкага і з дабаўленьнем гісторыі канца XIX і пачатку XX векоў.

2) Н. Рыбкін. **Геомэтрычны Задачнік.** Часьць І. Пляніметрыя. Колектыўны пераклад вучняў Віл. Бел. Гімназіі пад рэдакцыяй Р. Астроўскага.

— **Новая кніжка.** У Менску выйшла з друку новая цікаўная кніжка Язэпа Лёсіка: Граматыка Беларускае Мовы. Фонэтыка (Менск, выд. коштам аўтара. 1926 г.). Гэта—зьмест лекцыяў аб беларускай мове, чытаных аўтарам у Беларускім Дзяржаўным Унівэрсытэце ў Менску. Працу сваю Лёсік празначае да ўжытку настаўнікаў, падтэхнікумаў і для самаасьветы.

— **Сьвяткаваньне І-га мая ў Вільні.** На паседжаньві Акруговае Рады клясавых прафэсыянальных саюзаў у Вільні пастаноўлена ўрачыста апсьвяткаваць дзень 1-га мая, ладзячы маніфестацыі. Адначасна Рада пастанавіла зьвярнуцца да паасобных прафэсыянальных саюзаў з заклікам, каб зрабілі надзвычайныя агульныя сходы сваіх сяброў дзеля абгавораньня справы абходу работніцкага сьвята.

— **Ізноў дэлегацыі.** Дзеля росту безрабоцьця, у Вільні таксама як і ў іншых местах у Польшчы ўзбураныя і згаладалыя безработныя дамагаюцца помачы праз сваіх дэлегатаў, то ў Магістраце, то ў Бюры Пасрэдніцтва Працы. Нядаўна ў Віленскім Магістраце ізноў зьявілася дэлегацыя безработных у ліку 50 душ і дамагаляся хлеба і працы. Віцэпрэзыдэнт магістрацкі парадзіў прыйсьці 2-гі раз у тойсамы дзень. Калі дэлегацыя прыйшла ізноў, віцэпрэзыдэнт „пацяшаў“ тым, што маючыя работу будуць звольнены часова, а на іх мейсца стануць безработныя. І так ізноў на перамену праз кожныя 2 тыдні. Дагэтуль на раты раскладаліся ўсялякія сплаты, магістрат-жа ў Вільні ўхітрыўся і галадоўку даць цярпець ратамі.

— **Яшчэ прыбыло.** Дзяржаўная манапольная разліўня ў Вільні звольніла ад працы каля 100 работн.

Пісьмы з вёскі.

Час прагнаць войта.

Барадзенічы, Браслаўскага пав.

За благімі людзьмі ніяк ня можа на ногі паўстаць у нас беларуская школа. Як стала можна, мы адразу склалі дэклярацыі на беларускую школу ў Барадзенічах, але сумнай памяці інспэктар школьны Язэп Шукевіч на нашу работу натравіў крывадушнага вучыцеля Барадзенскай польскай школы Піхолку, каторы ашуканствам лёгка набраў сялянскіх подпісаў на польскую школу ў Барадзенічах і такім чынам спараліжаваў нашу работу аб беларускай школе. На другі год мы падалі яшчэ больш дэклярацыяў на беларускую школу ў Барадзенічах. На гэты раз ход нашай справы ўзалежніўся ад нашага войта пана Рудоміны. Інспэктар Браслаўскі загадаў войту праверыць пададзеныя намі дэклярацыі. А наш войт чалавек з добрай мукі спечаны і ўжо з неаднэй печы еў хлеб, бо дастукаўся ня толькі войтаўства, але маець досыць тлусты надзел зямлі ў Самошы як вайсковы асаднік; сам панок і на беларускія справы глядзіць папанску. Гэты войт аж тры разы прыяжджаў у Барадзенічы шчупаць беларускі дух нашых людзей і пробаваць іх сілы што-да-беларускай школы. За каждым разам ён падходзіў да справы досыць хітра.

То з людзьмі таргуецца за коні, бытцам хоча купіць, то бядуець, што ў польскай Барадзеніцкай школе мала лавак, то пытаець сялян, чаму дзеці ў школу ня ходзяць, то праверaець гады дзецям, то йзноў апякуноў над дзяцьмі пытаець дакумэнтаў на апякунства і г. д. і г. д.

А калі сялянцы нашы запытаюць гэтага войта: „скажы ты нам выразна, чаго ты сюды прыехаў і чаго ты ад нас жадаіш“, дык гэты войт тады хітра маўчыць. Цяпер мы ўжо відзім, што войт наш нарабіў блутаніны з нашымі дэклярацыямі на беларускую школу. І калі такой школы ў нас і ў гэтым годзе ня будзе, дык мы дзякаваць будзем на гэты раз нашаму войту. Гэнага вучыцеля, які нам скруціў першы раз беларускую школу, мы яго выгналі з Барадзеніч гдзе горкі перац расьцець, а на цяперашняга войта наша гмінная рада ўжо вострыцца, каб пры вясенніх выбарах на яго ня даць аніводнага голасу.

І так покуль-што-якое, а благія людзі нам мяшаюць у працы над беларускай школай.

Мікіта Бульбаед.

Гмінныя справы.

Сялец, Слонімскага пав.

Нядаўна адбыліся ў нашым Сялецкім вокрузе выбары гміннай рады. Дагэтуль яна складалася пераважна з палякаў. Да выбараў з іх (палякаў) стараны было шмат заходу і нават на самых выбарах шмат чаго рабілася з боку адміністрацыі, каб перашкодзіць беларусам увайсьці ў раду. Розная шляхта, паны і падпанкі з сіл выбіваліся, каб абаламуціць насяленьне, але ня гледзячы на ўсе перашкоды, беларусаў увайшло ў раду 7, а палякаў—5; (няхай дзякуюць і за гэта!)

Падыйшоў час і выбараў войта ды розных камісіяў. Тут ні ў адну камісію не прайшоў ні адзін паляк і толькі ў Соймік Павятовы ўвайшло палякаў 2-х. Пасьля кароткіх спрэчак выбралі войтам грамядзяніна вёскі Сашыцы Аляксандра Скробата, паднесшы, такім чынам, вялізную хвігу гэткім тузом, як памешчыкі Мартус, Чаховскі, ды цэлай своры асаднікаў. Новы войт (праваслаўны) гэта чалавек надта чэсны і руплівы. Наступны факт характэрызуе яго як найлепш: На паседжаньні рады ён заявіў, што як войтаві так і пісарэві гміннаму занадта ўжо многа паложана пэнсыі ў такія цяжкія часы і, што войтаві даволі замест 100 злотых—50, пісарэві замест 300— толькі 150. Гэтым ён выклікаў цэлую буру, пісар стаў страшыць, што ён ня будзе больш служыць, на што яму войт спакойна адказаў, што на яго мейсца будзе дзесяць, ды яшчэ і „дзякуй“ скажуць. Гэты праект троху зьменены быў прыняты.

В. Сашыцкі.

Рэдактар-Выдавец: **Ст. Вольскі.**

Друкарня **Н. Лёвін і Сын,** Вільня, Нямецкая 22.